

СЕМАНТИЧНЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ ЕКСПРЕСИВІЗАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРІ

Алла Романченко

д-р філол. наук, професор,

професор кафедри української мови

та мовної підготовки іноземців

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ORCID: 0000-0001-6870-2429

***Анотація.** Пропоноване дослідження присвячено метафоричній номінації актуальних для публіцистичної комунікації реалій і ґрунтується на матеріалі дописів одного з авторських телеграм-каналів. У ньому акцентовано на особливій стилістичній ролі метафор та їхніх експресивних можливостях.*

***Ключові слова:** експресивність, метафора, медіапростір, телеграм-канал, переосмислення значення.*

Постановка проблеми. Загальновідомо, що мова не лише засіб комунікації, а й спосіб суб'єктивного вираження думки, репрезентантом якого є категорія експресивності. Одним із засобів втілення експресивності вважаємо метафору, завдяки якій можливе переосмислення значення слова. Метафору в будь-якому дискурсі використовують для передавання суб'єктивної оцінної реакції зі збереженням експресивно-емоційного потенціалу висловлювання.

Мета і завдання. Метою дослідження є з'ясування ролі журналістських метафор, зокрема експресивних можливостей вираження інформації, основним завданням – їхня характеристика з огляду на реалізацію й функціонування в сучасному медіапросторі. *Об'єктом* дослідження є засоби експресивізації, а *предметом* – переосмислення значення слова як експресивний засіб у сучасному інформаційному просторі.

Джерельна база дослідження – дописи Ореста Сохара в авторському телеграм-каналі «Орестократія» з понад 71 тисячею підписників, у якому «пропонується такий погляд на події, який допоможе зрозуміти їхню справжню

суть, або подивитися на те, що відбувається з країною і з усіма нами під «гострішим» кутом зору». Тож очевидно, що **фактичною базою** послуговували метафори як елементи публіцистичного мовлення журналіста Ореста Сохара.

Виклад основного матеріалу. Експресивність трактують як «властивість мовної одиниці підсилювати логічний та емоційний зміст висловленого, виступати засобом суб'єктивного увиразнення мови. ... експресивність надає мовленню, з одного боку, стилістичної маркованості, виразності, а з іншого, виражає ставлення мовця до висловлювання та до адресата» [1, с. 7]. За В. Чабаненком, це інтенсифікована виразність, соціально й психологічно мотивована ознака мовного знака, що деавтоматизує його сприйняття, підтримує загострену увагу, активізує мислення, викликає почуттєву напругу [5, с. 7]. Окрім цього, змістовими елементами експресивності є емоційність, стилістичне забарвлення, образність, оцінність.

Орест Сохар зауважує: «Орестократія – це інформаційний супротив сірості, одноманітності, маніпулятивності новин, інтелектуальна заміна а-рестократії в нашій країні». У дописах він активно використовує метафори, що оздоблюють мовлення, роблять його іронічним, іноді й сатиричним, а також відіграють важливу роль у сприйманні інформації читачами. Дискурсивні метафори журналіста є авторськими, такими, що підвищують впливовість його текстів, сприяють кращому розумінню змісту написаного [4, с. 493]. Недарма набирають обертів у функціонуванні засоби експресивності для вияву присутності особистості автора, де чільне місце посідає метафора [3, с. 298]. В. Красавіна зауважує, що метафора в мережевому суспільстві має попит, адже задовольняє одразу кілька потреб користувачів: коротко, влучно, контрастно виразити оцінку, вживаючи «несподіванку переносного значення слова» [2, с. 3].

У досліджуваному телеграм-каналі функціують такі метафори, як *потік оптимізму*, *температура конфлікту*, *пори́г конфлікту*, *туман війни*, *феромони надії*. Наведемо приклади вживання дискурсивних метафор, скерованих на висвітлення стану російського повномасштабного вторгнення та сучасної

політичної ситуації: ... *внутрішні страхи Білого дому восени 2022-го року взагалі призвели до паралічу осіннього наступу ЗСУ; Калібрування надії: Зеленський заговорив про звільнення частини території «без зброї»; Західні лідери, в тому числі й канцлер Німеччини Олаф Шольц, поїдаючи солодку російську інформаційну вату, ось уже понад двох років бояться «ризикую ескалації»*. Переважно це підрядні словосполучення двох іменників, поєднані безприйменниковим керуванням.

Висновки. Метафори є традиційним інструментом експресивізації мовлення. Активне їхнє використання з метою експресивізації в публікаціях журналіста засвідчує тенденцію до об'єктивного чи суб'єктивного переосмислення загальновідомих слів і значень та значний впливовий потенціал метафоричних утворень у сучасному медіапросторі.

Література

1. Коваль Т. Л. Засоби експресивізації українського газетного дискурсу початку XXI ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Запоріжжя, 2011. 23 с.
2. Красавіна В. В. Метафора як засіб експресивізації заголовка в сучасних інтернет-ЗМІ. *Modern philology: relevant issues and prospects of research* : Conference proceedings, October 20–21. Lublin : “Baltija Publishing”, 2017. S.185–187. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3132/1/Метафора%20як%20засіб%20експресивізації%20заголовка%20в%20сучасних%20інтернет-ЗМІ.pdf> (дата звернення: 24.04.2024).
3. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти : монографія. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019. 541 с.
4. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю : монографія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
5. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови : монографія. Запоріжжя : ЗДУ, 2002. 351 с.